

Náš List

Izhaja vsako soboto; ako je ta dan praznik, pa dan poprej. — „Náš List“ ima vsak mesec prilogo „Slovenska Gospodinja“ ter veija za celo leto 5 K. za pol leta K 2:50. Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istočasno vposiane naročnine se ne ozira.

Uredništvo in upravnništvo je v Kamniku, kamor naj se izvolijo pošiljati dopisi, naročnina in reklamacije. Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi se računajo tristoletna petit-vrsta 16 v. za enkrat, 14 v. za dvakrat, 12 v. za trikrat, za večkratno objavljenje nizke cene.

Leto I.

V Kamniku, 28. oktobra 1905.

Štev. 43.

So Slovence prodali? Komu? Za koliko?

III.

„Nikdar in nikoli ne pripoznam pod sveto ogrsko krono take druge narodnosti, kakor le madjarsko; jaz vem sicer dobro, da so tu ljudje in plemeni, ki govore druge jezike, ali več kakor enega naroda ni v tej deželi.“

„Kje pa je vendar Hrvatska? Saj je tako majhna, da ne zaleže niti za en zajtrk!“

Košutove besede hrvatskemu poslancu Ožegoviću v februarju l. 1848.

„Kje je Hrvatska? Na zemljevidu je ne najdem!“

Košut l. 1841.

Po naročilu reškega „Novega Lista“, ki podpira politiko ogrske koalicije že od nekdanj, so se sešli torej hrvatski poslanci in sprejeli resolucijo, za katero skušajo pridobiti zdaj hrvatske stranke in sploh slovansko javnost.

Mi povdarjamo še prav posebno, da ni treba, da je kdo prav poseben spoštovatelj in propovednik jugoslovanske zajednice, kajti vsak, komur je čut pravičnosti podlaga njegovemu političnemu mišljenju — in tako bi moral delati vsak trezen in resen politik — mora pripoznati, če ni zašla njegova kratkovidnost že tako daleč, da zanikuje celo dejstva, — da je ta resolucija največji pregrešek (da ne rabimo drugih izrazov), kar jih moremo zaznamenovati iz precejšnje zbirke hib jugoslovanske in sploh slovanske politike. S to resolucijo se ne odklanja le solidarnosti v boju za politično neodvisnost vseh avstrijskih in ogrskih Slovanov, z njo se prepuščajo nemili usodi milijoni na ogrskih tleh živečih Slovanov, prodani so s tem trenutkom, kakor sprejme vsa hrvatska politika reško resolucijo, za kar se prizadeti tako silno napenjajo, izročeni so absolutizmu in narodni zagrizenosti madjarske opozicije pod Košutom.

So pozabili mar vstvaritelji te resolucije na grofa Batjanija, ki je predlagal nekoč v ogrski zbor-

nici, naj se ne prezira pravice Slovanov, češ, da je treba delati s Hrvati (celo Hrvatom naklonjeni Batjani je zapikalaval pet milijonov na Ogrskem živečih Slovanov!) skupno za regeneracijo skupne domovine, in naletel pri tem na tak odpor pri ravno isti opoziciji, iz katere se je porodila današnja koalicija, da je postal grof Batjani od tega trenutka vedno bolj nepopularen in je stopil na njegovo mesto Ludvik Košut? In prav ta slednji je rabil besede, ki smo jih stavili na čelo tega odstavka, besede, s katerimi zanikava na popolnoma enak način sedanjih Košutovcev politično samostojnost nemadjarskih narodov na Ogrskem. Tudi sedanja opozicija (s katero je pripravljena paktirati resolucija) pripozna, da so na ogrskih tleh še ljudje, ki ne razumejo niti besede madjarščine, ali njih narodnostim ne pripozna državno pravne veljave.

Košutova stranka pravi danes prav tako, kakor je dejal njen vstvaritelj pred šestdesetimi leti, da zahteva interes in korist (Košutovci zamenjavajo na posebno drzen način korist s pravico!) madjarskega naroda, razen tega ne pripoznati v ogrski državi nobenega drugega naroda. Te besede, ki bijejo vsaki pravici v obraz, ima koalicija še danes v programu in jih tudi izvaja praktično v tem smislu, da madjarizuje vse nemadjarske narode. Slovaki n. pr. nimajo niti ene svoje šole, niti ljudske, niti srednje, slovanske pridige in sodbe so prepovedane itd. In prav gotovo je, da bi storila današnja opozicija ravno tako, kakor Košut, ki je dejal odposlancem srbskega naroda: če bi prišlo do tega, da bi si iskal kdo izmed teh (t. j. slovanskih narodov na Ogrskem) pravico kje drugje, „naj odloči med nami v tem slučaju meč“ — tudi danes bi odgovorili Košutovci klicu Slovanov na Ogrskem po pravici z mečem, ko bi bila revolucija že tako daleč, kakor je bila l. 1848. Mesto z mečem pa odgovarjajo s pestjo.

In takim ljudem ponujajo hrvatski politiki, zbrani na Reki zaradi sestave že tolikokrat imenovane resolucije, svojo pomoč, v blaženem upu, da je morda vendar v kakem možu iz opozicije še trohice čuta pravičnosti in spoštovanja človeka, ki ni slučajno Madjar.

Ali ne spominja 3. oktober 1848, dan, ko je bila napravljena in poslana med svetle resolucije, na 8. april 1848. leta? Tudi tedaj se je poslovalo slovansko pleme in ponudilo svojo pomoč Košutu (očetu sedanjega Košuta) v glavnem pod ravno istimi pogoji, kakor zdaj hrvatski politiki. Zgodilo se je namreč tedaj, da je izjavil Aleksej Kostić imenom 12.000 Srbov iz Novega Sada v ogrski zbornici vpričo Košuta, da so pripravljeni Srbi žrtvovati ogrski kroni svojo kri in življenje. In Košut je odgovarjal z ministrskega stolca, da bodo Madjari pač respektirali posamezne narodnosti, ali uvideti se mora (!), da je madjarski jezik ona vez, ki združuje vse v celoto. Madjari dopuste Srbom, da so deležni one svobode, ki jo je on (Košut) izvojeval.

S tem je Košut pripoznal, da hoče biti madjarski narod nad srbskim in sploh nad Slovani.

In dasi je minulo od tedaj že več kot petdeset let, vendar se ni mnenje v tem oziru v ogrski opoziciji prav nič izpremenilo.

Vsak res slovanski politik v naši monarhiji, kateremu je delovanje za Slovanstvo več kakor hrepenenje po več ali manj visokem državnem odlikovanju ali celo misel na osebno korist, ne more puščati pri svojih ukrepih nikdar iz vidika teženj drugih slovanskih narodov, ki imamo vendar vsi — ali bi morali vsaj imeti — pred seboj enoten cilj: svojo narodno in politično neodvisnost. Zavedanje te velike politične in kulturne enotne borbe bi ne smelo ostati niti za hip zakrito v srcih hrvatskih politikov na Reki. Gotovo je umesten sestanek, na katerem bi se zavzelo „stališče“ napram sedanji ogrski krizi, ali na tem sestanku bi se morali zediniti vsaj vsi Slovani iz naše monarhije, manjkati bi ne smelo niti slovaških politikov iz Ogrske! In na tem sestanku bi se ne moglo prav ničesar družega skleniti, kakor ojačenje solidarnosti, ki je do zdaj nam Slovanom le prazna fraza, ker mislimo, da zadostimo že z golimi besedami svoji politiki — prav kakor reška resolucija!

Poleg, preganjanju in nemilosti madjarskih absolutistov izročeni, Slovanov na Ogrskem pa smo prizadeti še najbolj Slovenci pri tej resoluciji.

Prešeren — mladini.*

Prizor iz Elizija.

Osebe: Prešeren,
Vodnik,
Čop.

Tih in osamljen gaj. Prešeren sedi na mahoviti, z brčljanom opleteni grudi. Pred njim na tleh so raztreseni iztisi „Slovenskega Naroda“ in „Slovenca“, izšli prve dni po odkritju njegovega spomenika. Potrt je in užaljen. Glava mu kloni na prsi.

Iz daljave se sliši mogočen glas:

Propasti je zapisan narod, kateremu ni svet spomin buditeljev zamrlih!

Prešeren (dvigne glavo): Ne sodi naroda radi posameznikov! (Zopet mu kloni glava.)

Čop (nastopi zamišljen): Zdi se mi, da sem čul glas usode — Propasti je zapisan narod...

Prešeren: Ker ni mu svet moj spomin.

Čop: Kaj teži ti dušo, France? V očesu ti blišči solza.

Prešeren: Glej te liste — slovenski so.

* Predstojajočo sliko nam je izročil priprost, mlad človek z ljudskošolsko izobrazbo. Mi objavljamo njegovo delo brez izprememb, dobro prepričani, da pri pesništvu ne pride v poštev samo dobra volja, — ali naj pa zahtevamo od skromnega delavca kaj več, kakor je to delo? Več — in to nas je zagotavljal sam — učenje.

Čop: Čital sem ... in sram me je.

Prešeren: Matija, ti si mi vedno prijatelj najdražji bil; povej — sem li zaslužil to?

Čop: Morda bi Heroji divji bolje razumeli te. Kar zgodovina ni še zapisala, tu se zgodilo bo. S črkami rdečimi, kot v sramoto bodo stali — Slovenci — pomnik buditelju in pesniku z blatom so ometali.

Prešeren: Matija, ne govori več! Dušo trga mi bolest in srce trpi mi zopet zemske muke. — Ko jaz sem živel, poznani niso bili liberalci ne klerikaleci. Takrat Slovenec biti se reklo je — zaničevan biti. Bili hlapci smo na zemlji lastni, ali vsaj kar nas je bilo — bili smo edini in „narod“ ni nam bila fraza. In danes? Za gospodstvo se prepirajo, a do osorej niso še na boljšem, kot pred pol stoletja časom. Še se šopiri tujec, nam poveljuje hlapcem.

Čop: To tužna je resnica. In tudi tebe so porabili — kot predmet, ob katerem so izlivali gnojnice in obmetavali se z blatom. Meje pa se krčijo in tujec zaseda najlepše kraje. — Slovenci pa se bojujejo za strankarsko gospodstvo. Ko boj bo končan — služili bodo lahko že za hlapce.

Prešeren: Do tega menda ne bo prišlo! V narodu je še moči, le vzbuditi je je treba, in kliki, ki zdaj ga varate, pomesti znal bo v kot. V to še upam. Glej, ti si me umel ob mojem času: Žrtvoval sem

svoj obstanek — svojo srečo sem daroval narodu, in zdaj naj čakam njegovega propada? Ne, Matija! Vstal bo, iznova vstal! Še upam, da ni bila moja žrtev zaman. Vem, narod me obožuje, le strankarsko koristolovstvo me blati in izpostavlja na javnem odru za reklamo špekulativnega podjetja.

Čop: Prav imaš! Ali nekaj je, kar mora vsakogar boleti. Po časopisih cenijo ob našem času narode. A glej, ta dva — ta dva v sramoto in škodo naroda predstavljata mnenje in kulturo posameznikov. Toda ko bo kupa polna — dvigne se iz nje nova doba — doba „jasnega vremena“!

Prešeren: Dal Bog, da bi bilo kmalu!

Čop: Glej, tam prihaja naš oče, častitljivi Vodnik! On pove, ako kdaj bo še „Ilirja oživljena!“

Prešeren (mu stopi nasproti): Pozdravljen, buditelj slovenskega naroda! Njega pesnik prvi!

Vodnik: Pozdravljen tudi ti, moj naslednik! (Si sežeta v roke.) Čast in slava je tebi po zasluženju mnogo večja. Ob spomeniku tvojem so klanjali se: Rusi, Čehi, Srbi, Hrvatje in Slovenci iz Slovenije cele. Častitko tudi mojo sprejmi.

Prešeren: Hvala ti za besede odkritosrčne. Vendar — žal — ni mi v veselje spomenik. Kajti zgodilo se je, kot še nikdar nobenemu pesniku — postavili so me ob jednom na sramotni oder.

Slovenci, poleg Hrvatov najjužnejše avstrijsko pleme, smo vezani že po zemljepisni legi na enoten boj s Hrvati: dosega narodne avtonomije, narodne neodvisnosti, pot na morje. S tem, da se borimo za ta cilj, se ne borimo samo zase, ampak tudi za vse druge Slovane, in prav tako je obratno. Če zahtevajo danes Hrvati narodno svobodo, je ne zahtevajo samo zase, kajti to je zahteva vseh avstrijskih Slovanov. To je prvi korak k našemu razvoju, na političnem, kulturnem in narodnogospodarskem polju. In nepošteno je, zagotoviti si to svobodo s tem, da se proda druga slovanska plemena usodi.

Reška resolucija ne molči le o avstrijskih Slovanih — za neodvisnost Hrvatske in za reinkorporacijo z Dalmacijo izroča smrti na ogrskih tleh živeče Slovake, Slovence, Srbe, Hrvate in Maloruse. Reška resolucija zahteva polno skledo le zase, drugim dovoljuje poginiti gladi.

Nihče naj ne misli, da ne želimo Hrvatski svobode. Ali če se podajajo hrvatski politiki v tak boj, jim stojimo ob strani in se borimo z njimi i mi Slovenci — če so pa mislili hrvatski politiki, da jim Košutovci podarijo to svobodo, potem so se zmotili prav tako, kakor pred 57. leti Aleksej Kostić iz Novega Sada.

Pri tem je pa še nekaj. Resolucija se izreka za Budapešto, t. j. za tisti nesrečni centralistični sistem, ki ga je poskusila vpeljati Marija Terezija v Avstriji in ki ga je hotel siloma uvesti njen sin Jožef II. Centralistična parlamenta na Dunaju in v Pešti pa nista samo smrt naši monarhiji, na njih ne izkrvavi samo moč naše države, ona ugonablja tudi moč in silo vseh nenemških in nemadžarskih narodnosti v naši monarhiji. In te narode tvorimo po ogromni večini Slovani. Mesto da se upre politika vsakega slovanskega naroda takim centralističnim poskusom, ki ne označujejo nič drugega, kakor nasilno ponemčevanje, na drugi strani zopet nasilno pomadžarenje, pa se dobe še sedaj slovanski politiki, ki se ogrevajo za Pešto!

Ali ni vsak tak, ki neguje take poskuse, izdajalec slovanskih interesov v avstro-ogrski monarhiji? Resnično, mi imamo vsaj eno tolažbo: da niso storili reški politiki tega iz hudobnosti ali zlobnosti, ampak iz nevednosti in prenagljene gorečnosti za — trojedno kraljevino Hrvatsko...

Kaj je torej naša dolžnost, dolžnost hrvatske javnosti in vseh ostalih Slovanov v monarhiji? Da se upremo tej resoluciji, in ležeče je predvsem na Hrvatih, da je ne dajo izvesti. Vemo, da je vplivalo razno časopisje na mnogo Hrvatov v prijaznem smislu za reško resolucijo, ali vsak tak, ki morda zdaj še simpatizira z resolucijo, mora postati drugačnega mnenja, če se uči spoznavati današnji dejanski neznočni položaj v celi monarhiji. Mi nimamo krize samo na Ogrskem, ampak tudi v Avstriji. Katera je večja, je samo zasebno mnenje vsakega posameznika; neznočni, tirajoči državo do ruina — sta obe.

In to je vprašanje, ki je važno za nas in napram kateremu moramo zavzeti svoje „stališče“. S tem, če gredo Hrvati v Budo, pa so nas tudi osamili na jugu. Izročili so nas komu? Za koliko?

Smo postali Slovenci žrtev Košutovih spletk? Preko Turina?

Vodnik: Naj te ne žali! Ostudneži obmolkejo in pritlikaveci so premajhni, da bi te mogli žaliti. Saj ti ne sežejo niti do kolena.

Prešeren: Tudi jim moja ljubljanka „muza“ ni po volji. Celo prevzvišeni se zgraža...

Vodnik: Mož je pregoreč — in od gorečnosti do neumnosti ni daleč.

Prešeren: Besede tvoje so mi lečilo. In slušaj dalje: Proglasiti hočejo, da spoštoval nisem vere svečnikov.

Vodnik: Bil si v življenja hudi borbi in morda ti ušla je kdaj beseda ostra.

Prešeren: Ljudi sem sodil vedno po dejanju — no — in bil sam sem tudi človek.

Čop: Bil si človek — zdaj si samo še pesnik.

Prešeren: In vendar so postavili na oder samo človeka — pesnik ni jim mar.

Vodnik: Delavstvo bi morda te edino razumelo, če živel zopet bi na zemlji.

Prešeren: Ljubil sem svobodo bolj ko vse na svetu! Farizejstvo in hinavstvo mi nista bili znani; le odkritosrčnost, resnica in ljubezen so bili moji mani.

Vodnik: Ne rod, ki se vpogiba vladajoči moči, temu rod, ki sam si stvari misli in voljo; tak rod te bo umel! Vsa prihodnost Slovenstva je v rokah

Deželni zbori.

Zdaj smo v dobi deželnih zborov, ki tekmujejo v medsebojni viharosti. Parlament počiva med tem, in razni poslanci imajo priliko predložiti svoje zahteve in želje v zastopih svojih kronovin. Ali kakor je zavrela v celem javnem življenju in naposled v parlamentu zahteva po splošni in enaki volilni pravici, tako je našla odmev tudi v vseh deželnih zborih. Z vehementno silo prodira v vse sloje čut pravice, izvzemši seveda veleposestnike, kapitaliste in... slovenske liberalce! Z zadnjimi onemoglimi napori se skušajo oprijemati še v teh momentih, ko je jasno, da zmaga prej ali slej splošna volilna pravica, svojih mnogoletnih predpravice, ker se boje sodbe ljudstva. Kar je dovolil vladar naše monarhije kot kralj ogrski, temu se ne bo mogel in smel upirati kot cesar avstrijski.

Kranjski.

1. seja dne 25. oktobra 1905.

Predsedoval je deželni glavar pl. Detela, vlado sta zastopala deželni predsednik Schwarz in okr. glavar Haas.

Pred sejo sta prišli v zbornico deputaciji kršč. socialistov in soc. demokratov. Prvo je vodil dr. Šusteršič, soc. demokrate pa dr. Majaron. Izročili sta dež. glavarju peticiji za splošno in enako volilno pravico. Enako peticijo so podali kršč. socialisti tudi deželnemu predsedniku.

Še le ob tri četrt na 12. uro je deželni glavar otvoril sejo in najprej pozdravil novega dež. predsednika. V svojem govoru omenjajoč tudi ogrsko krizo, konča s slava-klicem na cesarja.

Deželni predsednik Schwarz govori v začetku slovenski, nadaljuje nemški ter konča svoj govor zopet slovenski, želeč, da bi kmalu naši srečen izhod iz žalostnega položaja, v katerem se nahaja naša dežela.

Dež. glavar se spominja umrlih dež. poslancev Langerja in dr. Schafferja, kakor tudi barona Apfaltrerna.

Nato sta nova poslanca iz veleposestva grof Margheri in Fran Galle storila obljubo.

Na predlog poslanca dr. Majarona se je volil ustavni odsek, ki šteje 12 članov. Izvoljeni so: Arko, grof Barbo, dr. Ferjančič, Grasselli, Jaklič, dr. Krek, Luckmann, dr. Schweitzer, baron Schwegel, dr. Šusteršič, dr. Tavčar in baron Wurzbach.

Narodno-napredna stranka je po poslancu Hribarju podala nujni predlog v zadevi spremembe državnozborskega volilnega reda, katoliškana rodna pa po dr. Šusteršiču predlog zaradi spremembe deželnega volilnega reda.

Z ozirom na pozno uro je dež. glavar zaključil sejo. Po seji se je vsulo z galerije nebroj listkov v dvorano; imeli so napis: „Ven s splošno in enako volilno pravico!“

Štajerski.

Slovenci molče ob najvažnejšem trenutku! — Socialist Resel. — Blaznost Vsenemcev: 9 milijonski Nemci hočejo gospodariti 16 milijonskim Slovanom.

Znano je, da sede v štajerskem deželnem zboru poleg Nemcev tudi Slovenci. Kako čudno torej, da ni bil nihče izmed slovenskih poslancev pripravljen zahtevati splošno in enako volilno pravico, ko je

mladine. Kar je starega, mora propasti. A vprašanje še nastane: bo li novo boljše? Li ne bo zastupljenje šlo dalje, dalje? Ako se zgodi to, razpade naše ljudstvo, v veliko veselje njega mnogoštevilnih sovražnikov.

Čop: Mladina, naše upanje, mladina naša bodočnost!

Prešeren (sklene roki): Mladina čuj, Prešeren kliče! Združite se v jedno vrsto — čas je zadnji! Ta vrsta naj se imenuje samo „svobodna“! Ne „liberalna“, ne „klerikalna“ — vseslovenska! To vam kliče Prešeren — čujte me!

Vodnik: Naj Bog blagoslovi nje dejanja v korist in čast sinov Slave! Bože, vsliži me! (Nekje iz dalje se čuti „Slava“ - klici na Prešerna.)

Čop: Čuj, France, mladina ti kliče: Slava, slava, slava na veke!

Prešeren: Naj bi me tudi umela!!!

(Gaj žari v krasnih barvah, ki vedno bolj blede in kmalu izginejo.)

Ljubljana, 22. septembra 1905.

Snovid Mladen
(Franc Puhar, Ulice na Grad št. 7.)

vendar jasno, da si zagotove štajerski Slovenci svoj obstoj le na tej podlagi! Brez smisla za narodne potrebe, brez lastne zmožnosti so morali gledati slovenski poslanci socialista Reselja, ki je v poldrugournem govoru utemeljeval svoj predlog tako izborni. da je bila ob koncu njegovega govora, ko je vprašal deželni glavar, kdo je za Reseljev predlog, za njim vsa zbornica kakor en mož! Kdaj je napravil še kak slovenski poslanec tako globok utis? Njegovo utemeljevanje je bilo tako stvarno, da je lahko vsak zaveden Slovenec podpiše z obema rokama. Neizprosno je ožigosal blaznost vseh nemških strank, ki mislijo, da morajo vladati 9 milijonski Nemci 16 milijonov Slovanov!

Reseljev predlog zahteva od deželnega zbora Štajerske, da pozivlje vlado, naj izdela takoj obširen volilen zakonik na podlagi splošne in enake volilne pravice in ga predloži avstrijskemu parlamentu v sprejem.

Omenimo naj še, da so pritrdjevali Reselju že med govorom nemški narodnjaki.

Koroški.

Brezumna interpelacija. — Krivice, ki se gode Slovincem. — Nemška hinavščina.

Nemci interpelirajo deželnega predsednika zaradi nemško-slovenskih tiskovin, ki jih je izdala vlada o priliki zadnjih dopolnilnih volitev za celovško okolico. Nemci zahtevajo seveda, da bi bile samonemške. — Predsednik Hein pravi, da je odgovoren zaradi tega edino le ministrom, vendar hoče pripomniti, da niso te tiskovine vprašanje, ki spada v politiko, ampak se je tako zgodilo le zaradi udobnosti. — Tretjino prebivalcev Koroške, ki je slovenska, hočejo Nemci siloma zatajiti? Nad stotisoč Slovencev ima komaj enega poslanca! Nemci psujejo v svojih časopisih Slovence kot najbolj nazadnjaški element na celem svetu, sami pa se ne spomnijo, da je prišel zdaj tisti veliki trenotek, ko so vstali vsi avstrijski narodi in zahtevajo splošno in enako volilno pravico. Koroški Nemci kričijo na eni strani, kako so napredni, druge se skrivajo hinavski pod mizo in o volilnih reformah niti ne zinejo! S tem bi prišla sicer tretjina mandatov v slovenske roke — in tega se boje Nemci najbolj na svetu! Zmešali so se jim pojmi o naprednjstvu in če jih vpraša danes kdo, kaj so, zveš sledeče: v praznem govorjenju svobodomislec, v dejanju najhujši mračnjaki in nazadnjaki srednje Evrope! In mi smo mnenja, da je soditi človeka le po dejanjih!

Dalmatinski.

Jezikovno vprašanje rešeno. — Kako je z uporom na avstrijski bojni ladiji „Panter“? — Nihče za volilno reformo?

Namestnik Nardelli naznanja, da je že vse izvršeno, da se reši čim prej preporno jezikovno vprašanje v Dalmaciji. Tozadevna predloga je že izgotovljena. — Poslanec Biankini interpelira deželno vlado, koliko je na raznih vesteh, ki krožijo o upor na avstrijski bojni ladji „Panter“, ki križari zdaj po avstralskem morju, resničnega. Na „Panterju“ služi nadsto dalmatinskih Slovanov. — Se oglasi tudi v dalmatinskem deželnem zboru kdo za volilne reforme?

Češki.

Nemška obstrukcija odpadla. — Deželni odbor se loči v češkega in nemškega! — Nemški poslanec Prade sramoti samega sebe. — Komedija in ne demonstracija.

Brez posebnih zanimivosti zboruje češki deželni zbor. Izprva so obetali sicer Nemci z obstrukcijo, ker je postavil deželni nadmaršal na dnevni red dva predloga čeških poslancev, ki se pečata z reformami volilnega reda. Če bi se te izvedle, bi izgubili seve Nemci dosti svojih mandatov. Vendar so se nemški poslanci, ki tvorijo danes v zvezi z veleposestniki večino, še pravočasno premislili, češ, da bi jih svet zaradi takojšnje obstrukcije sumničil, da so sovražniki sploh vsake volilne izpremembe v pravičnejšem smislu.

Poslanec Bachman je predlagal razdelitev deželnega odbora v dva dela: v češkega in nemškega. Nasprotovali so mu Čehi, vendar je Bachman s pomočjo svojih Nemcev in veleposestnikov prodril s svojo predlogo.

Deželni zbor je volil komisijo 27 članov, kateri je poslati vse predloge zaradi izpremembe deželnega in volilnega reda. (Predlagal Buquoy.)

Vlada je predložila poseben predlog, ki govori o reformah volilnega reda v tem smislu, da se ustanovi nov splošen volilen razred, ki mu pripade v celem 36 mandatov. S tem je napravljen seve zopet atentat na volilno pravico v podobnem smislu, kakor ga je napravil Badeni za državni zbor l. 1897. Proti splošni in enaki volilni pravici je govoril nemški „naprednjak“ Prade. Mož je podoben dr. Tavčarju. Tudi ta je proti splošni volilni pravici samo zaradi

tega, ker je v skrbi za svoj mandat in ne za ljudsko pravico! Prade je pač prepričan, da se drži moč Nemštva na umeten način — ki pa ni za to nič manj krivičen — na vrhu in da je njegovi slavi konec, brž ko zavlada v volilnem redu pravica, in zato je proti volilnim reformam. In tako je nastopal tisti človek, ki je govoril pred devetimi leti* v parlamentu tako brezobzirno za splošno, enako in direktno volilno pravico; ki je predlagal volilno pravico 3.600.000 avstrijskim državljanom, ki je še nimajo in bi jo po pravici imeti morali; ki je dejal, da je mogoče rešiti vsa socialna in narodnostna vprašanja pravično le s splošnim volilnim redom; ki je dejal, da je današnji, na predpravicah sloneči volilni red absolutno nevzdržljiv — ta človek je padel tekom let tako nizko, da je stopil v službo lakajev privilegirane klike in nastopa proti splošni volilni pravici. Prade naj poišče v stenografskem zapisniku to, kar je govoril pred devetimi leti in za kar so mu mnogi poslanci tako iskreno čestitali — in če ima še kaj sramu in politične poštenosti v sebi, potem ga mora biti sram pred samim seboj!

Omenjati nam je še male demonstracije, ki so jo priredili na galeriji narodni socialisti, kakor so menili, v prid — splošni in enaki volilni pravici. Kričali so: „Živio volilna pravica! Sram vas bodi Nemci!“, a so kmalu sami potihnili, tako da ni bilo treba niti galerije izprazniti. Tako kričanje, ki je bilo poleg tega še popolnoma neumestno, more tako resni stvari, kakor je zahteva po volilni reformi, le škodovati.

Niževavstrijski.

Splošna volilna pravica in klerikalne komedije. — Nekaj statistike. — Zaradi vsakoletnih učiteljskih okrajnih konferenc.

V niževavstrijskem deželni zboru imamo enega najkrasnejših primerov, kaka krivica se godi ljudstvu pri volitvah. V tem deželni zboru imamo poslance, ki imajo več tisoč volilcev za seboj, zopet druge, ki jih nimajo niti deset. Na Niževavstrijskem ima 11.000 Dunajčanov prav toliko politične pravice, kakor 12 mož iz trgovske zbornice ali kakor 9 veleposestnikov. Po računu mož, ki so si izmislili tako krivičen volilen red, je bilo 11.000 = 2!

Zdaj pa, ko je zavrelo po celi državi zaradi splošne volilne pravice, je vstal tudi v niževavstrijskem deželni zboru soc. dem. Seitz z zahtevo splošne volilne pravice. V istem hipu so stopili tudi kršč. socialisti pod vodstvom zloglasnega klerikalnega dr. Luegerja pred zbor s predlogo za splošno volilno pravico.

Govori, s katerimi so utemeljevali klerikalci ta predlog, so bili tako plitvi in duševno tako uborni, da je videti na prvi pogled, da ni tem ljudem za pravico, ki se krati ljudstvu s sedanjim volilnim redom, ampak da jim je edino na tem, da bi imeli oni kar največ koristi od splošne volilne pravice. Klerikalni zahtevajo, da mora biti volilna pravica združena s stalnim bivanjem vsaj treh let v istem kraju. Če gre n. pr. delavec, ki je bival na Dunaju že trideset let, v Gradec, nadejajoč se, dobiti tu večji zaslužek, pa se vrne čez mesec dni nazaj na Dunaj, ker ga je up varal, zgubi s tem volilno pravico! Ali ni vse eno, koliko časa biva kdo tu ali tam? Zakaj pa najde država tedaj vsakega, če mu pošlje naborni listek? In naj se ji kdo še tako skriva, tudi če se nikdar ni šel nikamor javit — oblasti ga dobe vzlic temu.

Klerikalni poslanci pa hočejo zvezati s stalnim bivališčem tudi volilno dolžnost t. j. vsakdo, ki ima volilno pravico, mora priti na volišče, drugače zapade kazni. Kaj je res to še moja pravica, če me morajo pri tem siliti na tak ali tak način? Kdor sam ne pozna svoje dolžnosti in ne pride na volišče iz lastnega nagiba, tak sploh politično zrel ni, tak človek ne čuti v sebi nobene politične zahteve in volje. In od takih inoletnih naj odvisi razmerje volilnih listkov? Ali pa so hoteli klerikalni s tem dokazati, da je njim najljubši človek, ki nima nobenega lastnega nagiba, ki se ga mora siliti na volišče kakor neumno živinče? Človeka, ki hoče zastopati interes ljudstva in njegovo voljo, pa bi moralo biti sram, če bi imel za seboj tudi take volilce, ki jih je pritirala na volišče bojazen pred kaznijo in ne lastno politično prepričanje.

Klerikalci z Luegerjem na čelu so šli seveda preko teh pomislekov na delo.

No, ker je bilo ob tem trenutku glavno to, izreči se za splošno in enako tajno („tajno“ so izpustili klerikalci prvotno iz predloge!) volilno pravico ali proti njej in je še čas, spuščati se v boj proti tem manipulacijam niževavstrijske klerikalne večine, so glasovali za ta predlog poleg klerikalcev še socialisti, nemški narodnjaki in nemški liberalci.

Poleg stvarnega govora socialno demokratičnega poslanca nam je omenjati še nekaj iz statistike, ki jo je podal kler. poslanec in ravnatelj dunajskega magistrata Weiskirchner: Leta 1867 se je udeležilo v petem dunajskem okraju volitve v tretji razred izmed 1008 volilcev le 91; drugje zopet od 1073 volilcev le 59; v sedmem okraju jih je prišlo na volišče izmed 2104 le samo 79! Leta 1871 je bilo na Dunaju 23.910 mož, ki so smeli voliti v deželni zbor, 25 let zatem 89.831, šest let potem pa celih 251.348!

Klerikalci so izrazili svojo nevoljo v deželni zboru tudi vsled tega, ker ni hotela vlada ugoditi njih zahtevi, naj se učitelje oprosti dolžnosti, sestajati se na okrajne konference. Soc. dem. Seitz je dejal, da so učitelji dolžni po § 45. državnega ljudskošolskega zakonika prihajati na te konference, in je to edina pot, kjer se morejo močje istega stanu in bede spoznati in se domeniti za morebitne nadaljne ukrepe. Če pa ne rode te konference zaželjenih uspehov, so krivi temu ali malomarni šolski nadzorniki ali pa oblast, ki ne spoštuje in ne uvaža sklepev takih učiteljskih sestankov.

Gornjevavstrijski.

Zasedanje brez zanimivosti. — „Solidarnost“ deželnega glavarja.

Gornjevavstrijski deželni zbor je otvoril deželni glavar s pesniško navdahnjenimi besedami. Mož pa ne velja za to nič več. Njegova plitvost je že davno znana. Na svoje mesto seve ni prišel po lastni zašlugi ali po ljudski volji, ampak po protekciji in je v tem solidaren z vsemi avstrijskimi deželnimi glavarji, predsedniki itd.

V svojem nagovoru je obsojal najprej Ogre, ker se rede od Avstrije, potem jim je zopet očital, da se hočejo odcepiti od Avstrije, rušijo s tem — itd.

Zanimivosti nima zborovanje nobene.

Moravski.

Sleparski volilni red. — „Najprej češki, potem nemški!“ — Važna zahteva Čehov. — Trije nujni predlogi propadejo. — Svoji k svojim.

Na Moravskem je med 100 prebivalci 28 Nemcev in 72 Čehov, in vendar imajo v moravskem deželni zboru Nemci večino za seboj! Kako je to mogoče? Ker imajo tudi tam krivičen volilni red, ki ne sloni na splošnosti in enakosti, ampak na predpravicah. Poleg tega je volilna geometrija tako umetno narisana, da so Čehi vse in povsod prikrajšani t. j. osleparjeni. Kaj čuda torej, če je zasedanje deželnega zbora postalo v tej deželi tako viharo, posebno še, če se spominjamo na zadnje velike izgredne med Čehi in Nemci v Brnu, kjer so prebodli vojaki z bajonetom nekega Čeha.

Ko pozdravi deželni namestnik deželni zbor z: „Hoher Landtag! Slavny Sněme!“ mu zakriče češki poslanci: „Najprej češki, potem nemški, nas je trikrat toliko!“ Namestnika preseneti ta resnica in se opravičuje, da je rabil nemščino prej, ker je v zboru tudi Nemcev več kakor Čehov. Nemir je ves čas velik in deželni glavar si mora neprestano prizadevati, vplivati pomirjevalno. Čehi predložijo svojo zahtevo po splošni in enaki volilni pravici, in sicer naj izdela tozadevni načrt poseben odbor, obstoječ iz 21 članov. Ta odbor mora izgotoviti svojo nalogo tekom 14 dni; za toliko časa pa je vse seje odgoditi.

Poslanec dr. Perek interpelira deželnega glavarja, kako to, da so nadpisi v deželni dvorcu najprej nemški in potem šele češki. Drugi poslanec vložil zopet interpelacijo zaradi nečuvnega in pristranskega postopanja brnske mestne policije in vojaštva.

Za tem slede trije nujni predlogi, pri katerih debati se ponavljajo najvišarnejši prizori. Enega vložijo Nemci, druga dva Čehi, vendar je njih nujnost odklonjena: nemškega predloga z 52 glasovi proti 35, oba češka pa z 44 proti 43!

Stavljeni nemški predlog zahteva varstva nemški manjšini v deželi (kaj ne povedo Nemci sami s tem, če pripoznajo, da so v deželi v manjšini, da sloni njih večina v deželni zboru na krivičnem in sleparskem volilnem redu?), češka nujna predloga pa sta zahtevala podržavljenje policije v Brnu in pa ukaz vojaškim oblastem, da je poveriti vodstvo vojaštva vedno starejšim častnikom. (Oddelek, ki je zabodel onega Čeha do smrti, je vodil namreč komaj iz šole prišedši kadet!)

Nemški poslanci so tožili pri debatah zlasti o sedanjem bojkotu nemških trgovcev v Brnu. Čehi so razvili namreč najboljše agitacijo za „svoji k svojim.“

K zahtevi združenih čeških strank po volilni reformi javlja „Pozor“, da so sklenili s takojšno obstrukcijo, kakor hitro bi nasprotovali Nemci temu predlogu.

Gališki.

Ruteni in poljska ljudska stranka propadli. — Žlahta goljufa ljudstvo. — Na Gališkem je 30 enako 86.835.

Ruteni (t. j. Malorusi) in poljska ljudska stranka so hoteli predložiti deželni zboru predlogo zaradi splošne volilne pravice. Toda poljska nazadnjaška stranka žlahte, ki je v najožji zvezi z nemško vlado na Dunaju, se je protivila temu in stavila svoj predlog, s katerim naj ji zagotovi še en volilni razred s petnajstimi mandati. — Zakaj ne pride v gališkem deželni zboru ljudska stranka do veljave? Ker uživa konservativna stranka vse mogoče predprave, ker je „žlahta“ v nesramni zvezi z vlado, podpira to; svoj narod, ljudstvo pa zaničuje. Na Gališkem ima vsled volilnih privilegijev 30 volilcev iz trgovinske zbornice prav toliko pravice, kakor 86.835 volilcev iz splošne kurije. 86.835 = 30!!

Šlezki.

Silen vihar na galeriji. Pesem o delu. — Predsednik da galerijo izprazniti. — „Ni v navadi!“ — Zahteva po volilnih reformah.

Komaj otvori deželni predsednik deželni zbor z običajnimi „Hoch!“ klici na cesarja, nastane na galeriji nepopisen vihar. V dvorano frče razne listine, na galeriji kriče navzoči po splošni volilni pravici in zapoje pesem o delu. Glavar ukaže galerijo izprazniti. Imenom slovanskih strank protestira poslanec Mihajda, da ni rabil predsednik pri nagovoru niti poljskega niti češkega jezika. — Predsednik se izgovarja, da ni to v navadi. („A temu treba se privaditi“, sprva sicer težko gre...) —

Posl. Hruby predlaga volitev posebnega odbora, ki naj izdela načrt za volilne reforme, ki so danes zahteva vseh narodov. Na predlog nemških poslancev se z volitvijo tega odbora še nekaj sej počaka, da določijo poslanci sami kandidate.

Tirolski.

Sprejeta nujnost predloga za splošno in enako volilno pravico. — Če prihodnje volitve so direktne. — Protest, ker ni bilo lani zasedanja.

Deželni namestnik skuša vplivati kakor mogoče blažilno na navzoče Italjane in Nemce. Ker je vedel, da stojimo v dobi zahteve po volilnih reformah, je predlagal kar sam, naj se poverijo te deželni odboru v izvršitev.

Nemški klerikalci predlagajo nato svojo zahtevo po splošni volilni pravici v podobi nujnega predloga. Nujnost je sprejeta, prav tako tudi pri njih drugem predlogu, da je odpraviti nemudoma v celi deželi indirektno volitve in da se ima voliti že v predstojećih državnoborskih volitvah direktnim potom.

Po kratki debati sprejme zbor tudi nujni predlog Italjanov, naj se razdeli deželni šolski svet v dve narodni sekciji, v nemško in italjansko. — Poslanci protestirajo tudi proti temu, da ni bilo lani nobenega zasedanja. — Namestnik odgovarja, da bi bilo neplodno, ker so bili tedaj duhovi v deželi zaradi krvavih inomoških dogodkov tako razburjeni.

Kriza na Ogrskem.

Novi ministri.

Ministri novega kabineta, ki mu predseduje stari Fejervari, so že prisegli vladarju zvestobo. Takoj na to so imeli s krono dolga posvetovanja. Kaj se je pri tem sklenilo, se seveda še ne ve, popolnoma zagotovo pa zatrjujejo, da je sprejel vladar program volilnih reform v vsej popolnosti, t. j. splošno in enako volilno pravico. Po tem načrtu je vse eno, ali zna kdo madjarski ali ne. S tem pridejo do besede seve tudi druge narodnosti, pred vsem Slovani, in vseh volilcev bo nad tri milijone. Vsa združena opozicija nima danes niti 400.000 glasov za seboj.

Ministri gredo nemudoma na delo. Zelo verjetno je, da bo razpuščena v ta namen zbornica in razpiše vlada nove volitve, pri katerih si upa zagotoviti večino na podlagi svojega programa volilnih reform. Kako ga sprejme ljudstvo, bo videti v najkrajšem pri treh dopolnilnih volitvah, kjer kandidirajo trije ministri, med njimi tudi Fejervari, na podlagi novega programa.

Koštovci v velikem strahu.

Združena opozicija je bila izprva, čuvša o vladarjevi nameri, silno poparjena. Njeni voditelji so slutili že naprej, kaj se pripravlja. Ker so dobro znali, da se prične s tem razsipati njih na peščenih tleh sezidana stavba opozicije, so iskali še v zadnjem hipu zveze in posredovanja s krono. V ta namen jim je služil avstrijski poslanik iz Berolina, ki je bival tiste dni na letovišču na Ogrskem. Opozicija je bila v zadnjem hipu pripravljena odpovedati se vsemu, le če izvoli krona iz njene srede ministrstvo. Ko so poro-

čali to vladarju, je ta odgovoril: „Ne! Zdaj je že Fejervarijev kabinet imenovan z nalogo, da izvede svoj program.“

Voditelji opozicije so bili v času krize že ravno petkrat pripravljeni odjenjati od svojih zahtev, — zdaj več, zdaj manj — samo če bi bili imenovani za ministre. Zdaj pa izjavljajo naenkrat, da ne odstopijo niti za las, Košut grozi celo: „Če nam ne dovoli Dunaj zdaj teh majhnih zahtev, pridemo potem s celim kompleksom svojega programa.“ Torej imajo vendarle res še nekaj več in povsem drugega v mislih, kakor so zahtevali in govorili do zdaj. Mi bi želeli seveda Madjarom prav tako popolno politično samostojnost in neodvisnost, kakor jo zasluži vsak narod, ali ker ni sprejela madjarska opozicija v svoj program niti splošne in enake volilne pravice, niti pripoznanja državnopravnosti drugim na ogrskih tleh bivajočim narodom, zato bi bilo zločestno, podpirati politiko klike, ki se drži na umeten način na vrhu, s pomočjo predpravice, t. j. teptanja drugih narodov.

Če si pomaga opozicija s tem, da piše njen voditelj Košut v francoski „Figaro“ dolge članke psovovanja na ljudi, ki razkrinkavajo tako početje njegove stranke, je vsaj zelo dvomljivo.

Moravska.

(Za splošno volilno pravico.) V Brnu, glavnem mestu Moravske, so imeli v pretečenem tednu eno izmed največjih političnih demonstracij za splošno volilno pravico, kar smo jih imeli tekom tega leta v naši monarhiji. Dasi je bil delavnik, vendar so bile vse tovarne zaprte, da so se mogli udeležiti delavci obhoda po mestu. Zaprte so bile tudi trgovine. Obhoda, ki se ga je udeležilo 40 do 50.000 delavcev, se je udeležilo tudi mnogo akademične mladine, trgovski nastavljenici itd. Več tisoč rediteljev je vzdrževalo red, tako da se je izvršil obhod v vsakem oziru mirno. Če si stal na ulici, je preteklo ravno tri četrt ure, da je prišla vsa ta množica mimo tebe! Med demonstranti je bilo opaziti tudi 200 delavcev, ki prekladajo premog. Pčepoteni in zamazani so korakali po največjih brnskih ulicah v sprevodu, prišli so baš od dela. V izprevodu je imel nekdo veliko tablo, na kateri je stal na vrhu nadpis: „Enako pravico za vse“, spodaj naslikane štiri mrtvaške glave in pod temi zapisano: „Lobanje, povejte, katera je kraljeva in katera beračeva!“

Za demonstracijo se je pripravila tudi vsa — garnizija. Nekateri res ne vedo, kako bi se zadostno osmešili.

Galicija.

(Nad 50.000 — na cesti.) Velikansko demonstracijo za volilne reforme so napravili delavci v Lvovu, glavnem mestu Galicije. Ravnateljstvo državnih železnic je dalo delavcem na njih zahtevo dopoldne prosto, mestni župan je ukazal ustaviti med 9. in 11. uro dopoldne ves promet cestne električne in konjske železnice. Vse trgovine so bile zaprte, delo pri stavbah je počivalo, med delavci so stopali tudi slušatelji visokih šol. En dan prej so imeli visokošolci, 1000 glav broječi, miting (shod), na katerem so se izrekli solidarnim z zahtevami delavcev.

Red v izprevodu je vzdrževalo tisoč rediteljev, ki so imeli na rokavih v znak svoje naloge rdeče trakove. In hotela je nesrečna usoda, da je predložila deputacija teh demonstrantov baš tistemu Badeniju svojo zahtevo po enaki in splošni volilni pravici, ki je osleparil več milijonov duš za njih volilno pravico z znano peto kurijo!

Srbija.

(Štrajk visokošolcev.) Rektor ne davno otvorjenega srbskega vseučilišča je izdal tako stroge šolske naredbe, kakor jih nima nobena univerza več. Slušatelji bi bili po teh predpisih dolžni prisostvovati vsakemu predavanju, omejena jim je pravica svobodnega shajanja itd. Te naredbe pa so dijake tako razburile, da so sestavili posebno spomenico opremljeno s 500 podpisi in jo izročili profesorskemu zboru. Ob enem so sklenili, da ne poslušajo nobenih predavanj, dokler se jim ne ugodí, in če se jim njih zahteve ne izpolnijo, zapuste belgrajsko univerzo. Ker so dijaki tudi proti rektorju demonstrirali, je dal ta šolo zapreti. Visokošolski odbor pozivlja dijake k vzornemu obnašanju in vzdrževanju vsake demonstracije napram profesorskemu zboru, dokler se ne izreče ta v tej zadevi.

Bolgarija.

(Potovanje kneza.) Bolgarski knez mora imeti silno veselje do potovanja, ali pa je njegova vsiljivost tako velika. Kakor znano je knez Ferdinand nemškega rodu iz rodbine Koburg, je torej tudi

z vladajočim belgijskim kraljem v sorodu. Ko je obiskal Ferdinand te dni francoskega predsednika, smo čitali v pariškem „Figaro“ celo ves jedilni list, po katerem je obedoval pri predsedniku republike. Ko je bil knez v Španiji, se mu je zahotelo po stanu strojevodje. Vsedel se je na lokomotivo in vodil sami brzovlak, s katerim se je peljal. Seveda sta stala za njim dva druga strojnika...

Makedonija.

(Tri žene umorjene.) Odbor bolgarskih vstaških čet je izdal prepoved na vse mlade bolgarske žene, s katero se jim strogo zabranjuje, hoditi na trg v Kratovo. Tri bolgarske žene se niso na to ozirale, zato pa so padle kot žrtev prestopka omenjene prepovedi. Umorile so jih bolgarske čete.

Rusija.

(Vite — ministrski predsednik.) Slutnja, ki smo jo napisali zadnjič, se je izpolnila. S popolno gotovostjo poročajo, da imenuje car te dni moža, ki je sklenil mir z Japonci, ministrskim predsednikom svoje države. Vite je danes brezdvomno med najnaprednejšimi možmi cele takozvane reformam prijazne stranke na Ruskem. Prav zaradi tega ni bil pri carju prej prav nič priljubljen. Morda je postala bolezen Pobjedonosceva, človeka, ki je kot predsednik sv. sinode izobčil grofa Lev Nikolajevič Tolstega iz pravoverne cerkve, blagoslov za Rusijo, kajti ni ga bilo bolj nazadnjaškega bitja v Rusiji, kakor Pobjedonoscev, ki je sicer vedno trdil, da je prijatelj Slovanov, pa je rajši dopustil, da je korakalo rusko vojaštvo na vzhod, kakor n. pr. v Makedonijo. Zdaj pa, če pride Vite do tega mesta in bo dovolj močan, kljubovati ljudem, ki bodo — kakor je naravno — vedno spletkarili za njegovim hrbtom, potem ima tudi Rusija bodočnost.

(Car dá ustavo?) Že več dni kroži po časopisih vest, da hoče proglasiti car v Rusiji ustavo po angleškem vzorcu. Carju postaja tudi državno pravno stališče angleškega kralja vedno bolj simpatično. Kaj bi pridobila s tem Rusija in drugi Slovani, si lahko mislimo, če vemo, da ima izmed evropskih držav ravno Angleška najboljše uvedeno in izvedeno konstitucijo (ustavo). Prvi korak temu naj bo carjev ukaz, ki ga obetajo za prihodnji teden in ki razširja pravice dume. Obenem ima duma nalogo, izdelati ustavo po zapadnoevropskem vzoru. (Samo v Avstrijo ne smejo po vzgledu!)

(Nemiri po celi deželi.) Razmere so danes v Rusiji neznosne. Povsod štrajki napovedani, železnice ne vozijo, vojaštvo se spopada z ljudstvom. V Moskvi jim primanjkuje vode, ker so stavkujoči pokončali ponekod vodovode. Povsodi se dvigajo delavci, visokošolci in inteligentni in zahtevajo svobodo. Svoboden razvoj v Rusiji pa postane tudi za nas Slovane velikanskega pomena. Kajti le tako si moremo misliti, da dobimo od tam kdaj moralno zaslombo. Drugače ostane vsa slovanska vzajemnost samo na papirju. Morda bi bilo dobro popolniti to vzajemnost še v kaj širšega?

Nemčija.

(17.000 tkalcev brez dela.) Zveza saškoturinskih tkalnic je sklenila na svojem sestanku s 148. glasovi proti 145. zapreti svoje tovarne z dnem 28. t. m. S tem pride 17.000 tkalcev ob svoj kruh.

Španija.

(Beda in podivjanost.) V deželi, kjer nimajo ljudje kruha, tudi miru ni. O tem nas prepričavajo ponavljajoče se vesti o nemirih v Španiji. Zdaj poročajo zopet iz Seville, da so se pokazale v okolici čete, ki plenijo in zažigajo vasi. Vsled tega je vsa okolica v velikem strahu.

Anglija.

(Zunanja politika.) Na velikem shodu liberalnih na Angleškem je povdarjal Sir Grey, da so sledeče tri glavne točke vodič angleške zunanje politike: 1. prijateljstvo z Združenimi državami severoamerikanskimi, 2. zveza z Japonsko in 3. sporazumljenje s Francijo. Od teh treh točk ne odstopi liberalna nikdar več, dokler ima ona vlado v svojih rokah. Ali nič manj si ne želi njegova stranka, da pride tudi Rusija zopet do svoje nekdanje veljavne besede v Evropi in da se izboljšajo razmere med Anglijo in Nemčijo, zato pa je zopet treba, da živi Nemčija s Francijo v prijateljstvu. Tako bi si radi zagotovili Angleži prijaznost in naklonjenost vseh evropskih držav in Amerike, samo da bi mogli pri tem bolje ribariti n. pr. na Daljnem vzhodu ali pa v Južni Afriki, Indiji in Avstraliji! V vseh delih sveta torej!

Primorsko.

Kako delajo pri tržaški policiji!

Zopet vohunstvo in nepošteni ljudje! To je sredstvo, s katerim si pomagajo v naši monarhiji vladni organi na noge. Škandal za našo državo, sramota za ugled dinastije, poniževalno za vse človeštvo! In take organe imamo celo na našem jugu. Tržaški policijski ravnatelj Busich, znan iz zadnjih bombnih afer v Trstu, je eden takih. Ko so stali te dni pred tržaškim deželnim sodiščem trije potepuhi zaradi različnih tatvin, goljufij in sleparij, jih obsodi sodni dvor na 20 oziroma 18mesečno kazen. Državnemu pravdniku se je zdela ta kazen prenizka in je zato zahteval ostrejšo postopanje proti tej zanikarni trojici, povdarjaje, da so tudi policijske informacije o teh tako obteževalne, da sploh ni upanja, da se poboljšajo.

V potrdilo temu so služile izpovedbe policije, ki izpričujejo, da se je potepala ta trojica že dolgo časa brez vsakega dela, pohajkovala je po nasadih in delala tudi svoje zločinske načrte. Kdo je najslabši, se ne da reči.

Obtožencem, ki so pripoznali svoje pregrehe in bili ves čas mirni, pa je postalo zdaj preveč. Razsrjen skoči eden izmed njih po koncu in zakriči: „To so informacije policije! In mi smo bili zaupniki Busicha, ki nam je plačeval po štiri krone na dan! On naj pride sem, ne sramneži!“

In česar ne bi pošten človek nikdar pričakoval, to se je izkazalo kot resnično: ti trije so bili res še nekaj dni pred aretiranjem zaupniki tržaškega policijskega ravnatelja Busicha. Na njih ovadbe je celo policija mnogo oseb zaprla!

In kaj se bo zgodilo zdaj? Nič! Busich ostane v Trstu še naprej, posluževal se bo morda še nadalje takih elementov, ki jih zna rabiti za različne patriotske demonstracije, samo da znajo svoj „evviva“ dovolj glasno kričati.

In take organe ima naša vlada? Takim izroča varnost življenja in imetja. Resnično, tržaški Slovenci so pod tako vlado vsega usmiljenja vredni.

V Trstu neprenehoma sneži. Pritisnila je še bora in zrak je postal nenavadno mrzel. To zimsko vreme je iznenadilo tem bolj, ker je sijalo še dan prej solnce in smo imeli zelo prijetno toplo vreme. Bora je poškodovala telefonske zveze. Tudi iz drugih kraških pokrajin prihajajo poročila o velikem snegu in hudem mrazu.

Doma in drugod.

Izjava. „Slov. Narod“ dementira našo zadnjo notico zaradi Belgrada v toliko, da ni prizadeta pri menici gospa Franja dr. Tavčarjeva. Na ton, v katerem se to trdi, smo že vajeni. Na svojo čast pa izjavljamo, da ni in ni bil nikdar naš namen delati komu krivico, in če se je prigodilo tekom devetih mesecev enkrat, moremo to edino le obžalovati. — Vso vest smo prejeli od nekoga, ki stoji eni omenjenih oseb zelo blizu in ker ga poznamo vseskozi kot verodostojnega, nismo imeli povoda dvomiti niti za hip o resničnosti. Če smo morda delali s tem g. Tavčarjevi kako nepriliko, se ni zgodilo to z absolutno nobenim namenom. Da se stvar razjasni, smo se obrnili po potrebno informacijo in tako se nadajamo, da moremo rešiti že v prihodnji številki vso zadevo. Čudno se nam pa v zvezi temu zdi, kje si iščejo včasih nekateri branitelji svoje časti. Ali seve: Tout comprendre c'est tout pardonner (Vse razumeti se pravi vse odpustiti).

Zmešnjava nad zmešnjavo ali: anarhija v liberalni stranki. Poročali ste v zadnji številki, kako se je pričela razdirati tridesetletna liberalna stranka na Kranjskem z vsem svojim terorizmom. Res je, da sami več ne vedo, kdo je še njih zanesljiv pristaš, osebni prijatelji se jim izneverjajo kar preko noči. Najkrajše pa je še, da si niti sami proti takim nastopati ne upajo. V mislih imam namreč delničarja „Narodne tiskarne“ v Ljubljani, ravnatelja Pirca. Tega so obdolžili možje okrog „Slov. Naroda“, da je postal pohlepen po državnozbornem mandatu, hodil v ta namen od župnišča do župnišča, od zasebnika do zasebnika in se vsem tem dobrikal na vse mogoče načine, samo da si pripravi pot za mandat prihodnjih državnozbornih volitev! Na eni strani se je udeleževal kot odbornik izvrševalnega odbora liberalne vseh njenih tajnih posvetovanj, vedel za ves načrt liberalne — ob istem času pa je bil dobrodošel v vsakem župnišču. Tako so dolžili najozjememu krogu okrog „Slov. Naroda“ pripadajoči možje ravnatelja Pirca. Ali je bilo to očitiranje upravičeno ali ne, za to se

ne gre, ali glavno je sledeče: mesto da so liberalni sami nastopali proti njemu in ga pozvali na odgovor, so izigrali proti njemu človeka, ki niti v liberalni stranki ni! Temu so izročili sodbo nad svojim pristašem, ravnateljem Pircem, sami pa so gledali iz varnega zavetja učinek tega svojega zahrbtnega napada! — Tako daleč so torej, da danes že sami ne vedo, pri čem so, kdo je še „liberalen“ in kdo ni več; kar pa jim ni všeč, pa opsujejo na način, ki se mora gabiti vsakemu dostojnosti vajenemu človeku. Kaj torej čuda, če je dejal stalni sotrudnik „Ljubljanskega Zvona“ pred ne prav dolgim časom, da bi ne smel biti noben pošten človek pristaš „Slov. Naroda“, dejal je celo: nobena pošena slovenska hiša bi ne smela naročati tega lista. (Mi seveda nikomur ne predpisujemo, naj čita in plačuje kdo, kar hoče; ali vzlic temu je ta obsodba moža, ki je v obče spoštovan, zelo značilna!)

K slovesu zaslužnega sodnika gospoda Frana Regally-ja. „Ne le, kar velela mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan.“ Te besede pesnikove so ga vodile ves čas njegovega osemletnega službovanja v Kamniku. Ne le kot uradnik, vesten v izpolnjevanju svojih dolžnosti, ampak tudi kot dober svetovalec v vseh zadevah, tihočih se bodisi kamniške občine, bodisi posameznikov, je bil gospod sodnik Regally vzoren mož. Kako mu je bil pri sreč blagor mesta Kamnika, to lahko potrdijo vsi, ki so bili z njim v odboru občine ali v upravnem odboru mestne hranilnice. Vse važne zadeve so bile izročene njemu, o čemer pričajo vsi z njemu lastno vestnostjo in natančnostjo izgotovljeni akti. Skratka: trudoljubivosti njegovi ni najti kmalu para — bil je mož, ki je s srcem več kot pravega Kamničana zavzemal se vse povsod za napredek in koristi kamniške občine. Kaj čuda potem, da smo se ločili tako težko od njega, ki nam je bil dober sodnik, svetovalec, prijatelj in družabnik. Da pa se je tudi njemu priljubilo mesto Kamnik, o tem ne moremo dvomiti, kajti tu je našel svoj drugi dom, tu si je izbral družico za svoje življenje, a je moral sedaj sam, brez ljube mu soproge in nežne hčerke z ozirom na neprijetno vreme in daljno pot zapustiti Kamnik ter odpotovati v daljno Metliko. — Iskreno je bilo slovo od njegovih kolegov in prijateljev, pozno v noč so se vrstile napitnice za in napitnico, meščanska godba mu je priredila podoknico, pevsko društvo „Lira“ pa se je poslovilo s pesmijo. Težko ga bomo pogrešali in naša želja je, da ga nam usoda kmalu zopet privede v našo sredo. Metlikanom pa čestitamo, da dobe takega sodnika, kakor je gospod Fran Regally.

Snega je padlo za ta čas nenavadno veliko. Na Severniku (Semmering) sneži že več dni, prvi sneg je začel padati na Dunaju v četrtek okrog desete ure dopoldne.

Z „Družbo sv. Cirila in Metoda“ v Ljubljani je sklenila pivovarna „G. Auerjevi dediči v Ljubljani“, kakor je bilo že objavljeno, jako ugodno pogodbo glede družbinega piva. Ker pa imenovana pivovarna ni imela namena delati konkurence pivu ostalih domačih pivovaren in ker bi bilo v korist naši družbi, da se sklenejo enake pogodbe tudi z ostalimi slovenskimi pivovarnami — je pivovarna „G. Auerjevih dedičev v Ljubljani“ radovoljno dovolila, da sme družba skleniti tudi z „Delniško družbo združenih pivovaren v Žaleu in Laškem trgu“ slično pogodbo. Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda. V Ljubljani, dne 21. oktobra 1905.

Nemškutarska nestrpnost in znanje nemščine. Na Štajerskem je blizu Maribora občina z lepim slovenskim imenom Dobrenje. Da so občani pristni Slovenci, se razume samo ob sebi. Nerazumljivo pa je, da sedi na županskem stolu zagrizen nemškutar. Ta tevtonskega duha navzet župan je imel pred kratkim opraviti s kamniško mestno občino. Nepotrebno je omenjati, da dopisuje občinski urad z vsemi občinami slovenski in tako se je zgodilo, da je tudi nasproti omenjeni občini storil to „pregreho“. Župan v Dobrenju pa se je čutil s to „provokacijo“ skrajno razžaljenega in v svojem poročilu na okrajno glavarstvo v Mariboru je naglašal, „dass man Zuschriften in der neuerfundenen slovenischen Sprache nicht hinreichend entziffern konnte“. Ako je resnica, da župan slovenske občine ne razume slovenskega jezika, potem bi pač vsakdo pričakoval, da bode vsaj več nemškemu jeziku, pa kdor bi to mislil, bi se zelo motil. Tretjega deželnega jezika pa menda na Štajerskem ni. Tu prinašamo nekaj odlomkov iz pisma ravnatega župana. Tako se glasi: „an der k. k. Bezirkshautmannschaft in ... Es wird berichtet, das der Rückzahlung des Unterstützung für Familie ... nach Stein in Krain durch Postanweisung 6. Oektober

abgesendet habe“. Najbrž je ta nemščina tudi „neuerfunden“.

Akad. društvo „Slovenija“ na Dunaju si je izvolilo na svojem I. rednem obnem zboru dne 20. oktobra sledeči odbor: predsednik phil. Lovš, podpredsednik phil. Mravljak ml., tajnik iur. Fettich, blagajnik iur. Jelenec, knjižničar phil. Cimperman, arhivar phil. Holeček, gospodar iur. Leskovec; namestnika iur. Bončina in vet. Lesničar; pregledniki dr. Pivko, phil. Breznik in med. Keel.

Mlinar in njegova hči v Kranju. Dne 31. t. m. se vprizori v prostorih „Narodne čitalnice“ v Kranju petdejska žaloigra „Mlinar in njegova hči“. Začetek ob 8. uri zvečer. Vstopnina: sedež za člane slovenskega bralnega društva 60 vin., za nečlane 1 K; stojišče 40 vin. — Ista igra se ponovi v nedeljo, dne 5. novembra ob 4. uri popoldne kot ljudska predstava proti isti vstopnini, le otroci plačajo polovico. Pri obeh predstavah sodeluje slav. meščanska godba na lok.

Časnikarske vesti. Tednik „Rdeči prapor“, glasilo jugoslovanske socialne demokracije se je preselil iz Trsta v Ljubljano. — „Domovina“ je dobila novega urednika, Vekoslava Spindlerja, pesnika „Zapihal je jug“. Spindler je sodeloval svoj čas tudi pri „Našem Listu“. — „Notranjec“ in „Dolmoljub“ javljata, da pričneta izhajati od novega leta naprej kot tednika. — Snuje se samostojen list „Dolenjec“.

Zavednost čeških trgovcev in mi. Zveza mestnih trgovskih gremijev na Češkem je razposlala okrožnico, s katero pozivlja češke trgovce, naj bi s 1. januarjem 1906 pričeli dopisovati z vsemi avstro-ogrskimi tvrdkami, pri katerih dobivajo blago, posebno pa z dunajskimi, izključno češko. Okrožnica zaključuje: „Upamo, da z združenimi močmi izvršimo ta veliki kos narodnega očiščenja“. Po našem mnenju se bode ob odločnosti in žilavosti Čehov, ki jo kažejo v vsakem oziru, ta akcija gotovo uspešno izvedla. Ta akcija nima samo namena tujca, ki zalaga z blagom češke trgovce, dovesti do tega, da respektira narodni čut čeških trgovcev, marveč ima tudi namen, da pripomore češkemu trgovskemu naraščanju do dobrih služb pri nemških odnosno pri tvrdkah drugih narodnosti. Podobne notice so prinesli že naši listi gotovo z namenom, da tudi naše trgovstvo opozore na enako akcijo. Konstatirati moramo, da ta poziv ni bil brezuspešen, kajti oglašajo se tudi vnanji slovenski trgovci, da bi tudi slovenski trgovci pričeli tako akcijo. Mi to zavednost slovenskih trgovcev z veseljem pozdravljamo.

Izobrazba v Avstriji. Nemški nacionalni poslanec Prade iz Reichenberga na Češkem je sestavil znamenito statistiko vseh nad 24 let starih avstrijskih moških in povsodi navedel tudi, koliko jih zna brati in pisati, ali vsaj prvo. Največ analfabetov t. j. takih, ki ne poznajo črk, imajo avstrijski Rumuni, za njimi pridejo Malorusi, na tretjem mestu so Srbohrvatje, na četrtem Madjari, na petem Poljaki, na šestem Slovenci, potem slede Italjani in Nemci, in najmanj analfabetov imajo Čehi. Slovencev nad 24 let starih je 283.584, torej nas je 85 krat manj od avstrijskih Nemcev. Če bi bil naš volilni red pravičen, bi morali imeti Slovenci sorazmerno z Nemci vsaj 23 poslancev, a jih imamo le 15, Srbohrvatje vsaj 14 proti sedanji dvanajstori. Po pravičnem volilnem redu bi moralo biti v zbornici sorazmerno z Nemci vsaj 37 jugoslovanskih poslancev, zdaj jih je osem manj.

Nad nami. Človek poskuša že od nekdaj, razkriti svet, ki je nad njim. V ta namen je iznašel in vporabil že nebroj raznih letalnih strojev in balonov, ali vse to ga ni pripeljalo do zaželjenega cilja. Da nimajo človeške kosti mozga, bi bil enak ptici. Treba bi mu bilo samo pripravnih perut in letal bi po zraku. Ali tako smatramo danes zrakoplov za najboljšo sredstvo, ki nas dvigne vsaj nekaj tisoč metrov nad zemljo, da proučavamo atmosfero in nje fizikalne zakone. V ta namen vporabljajo v zadnjem času zmaje, podobne onim, ki jih spuščajo otroci. V Berlinu in na Dunaju imajo celo posebne štabije za spuščanje takih zmajev, na katere pritrdijo samopisalne stroje. Vendar ne gre tak zmaj nikdar više, kakor 4000 do 5000 metrov. Še enkrat više so prišli z balonom, ki so ga spustili pred štirimi leti v Berlinu. Dosegli so celo 10.300 metrov. To je največja višina, v kateri je bil človek do zdaj. Oba zrakoplova sta ležala onesveščena v kosarah. Mraza sta imela 40° pod ničlo. Da nista vdihavala na umeten način kisika, bi umrla že pri višini 8000 metrov. Za raziskavanje zračnih razmer rabijo zdaj že tudi majhne balone iz gumija. Aparati, pritrdjeni na te, so dokazali, da so bili celo 22.000 m nad nami, najnižja temperatura, ki so jo zaznamenovali do zdaj, znaša 90° pod ničlo. Gumijev balon, ki so ga spustili na Dunaju pred pol leta, je dosegel visokost enajstih kilometrov in pokazal 79,6° pod ničlo. Bo li mogoče dokazati na podlagi takih raziskavanj, da znaša temperatura v svetovnem prostoru res 272,6° pod ničlo, je precej dvomljivo.

Proti alkoholu.

(Dalje. Glej št. 41.)

V najstrašnejši obliki vidimo posledice zavživanje alkoholskih pijač v podobi pijanca. Grozen je prizor. Pred nami se ziblje duševno in telesno ubit mož. Pomečkan klobuk, umazana, raztrgana obleka so še znamenja njegovih boljših dni. Neumne, zalite oči; neprijeten vonj iz njegovih ust; rdeče napihljen obraz; tresoče se roke; negotovi opotekajoči se koraki; nedostajanje vsake moči; bolan želodec, ki ne prenese nobene hrane več, v katerem žge in peče vsako jutro in hlepi po novem opojilu; razboleno srce, ki ne bije več enakomerno, pripravljeno, da mu usahne življenje vsak hip; oboleli živci, odrvenela jetra in usahnele ledvice — to so znamenja, ki jih utisne alkohol v življenje pijanca. Bolečine po členih se pridružijo temu in zastrupljeno je tudi delovanje možgan takega nesrečnega človeka. Izginilo je v njem vsako zanimanje za kaj večjega, za kaj lepšega, ne veseli ga več delo, spoštovanje pred tujo lastnino. Nobenega veselja, nobene ljubezni, samo živalsko poželjenje po novi pijači. In vendar gloda v tej nesrečni notranjosti nekaj kakor kesanje. V nebrzdani besnosti je razbil včeraj zadnje pohištvo na svojem domu, napadel je ljudi, ki so branili njegovo ženo. Ne, to se ne sme več prigoditi; poboljšati se hoče: spominja se besed prijateljev, opominov učitelja in duhovnika in v njegovi duši vstajajo najboljše misli. Solze mu zalijejo oči.

Toda kaj briga njegovega soseda, kaj se godi v njegovi hiši? Črna slutnja mu vstaja v glavi. Zdaj šele uvidi, zakaj mu je predbacivala žena moža sosednje rodbine za vzgled rednega in poštenega očeta? Dopadajenje je našla na njem, prepovedano poželjenje! In pri tej misli mu naj ne razbesni vsa natranjost? On je nesrečnež, vsi so proti njemu, ves svet, vse, nihče mu ne pomore, nobena stvar ga več ne potolaži, samo eno še — in zopet hiti v krčmo.

Kmalu nato ga srečajo mimogredoči na cesti. Noč je. Tam se ziblje, uborno napravljen, v obrazu so mu videti divje poteze. Zdi se mu, da mrgole črne živali po njegovi obleki, odpoditi jih hoče, ali ni jih mogoče. Potem se zamisli in zdi se mu, da je v gostilni. Zahteva pijače, rjove. Zdaj ga preganja krvnik z zakritim obrazom. Bežal bi pred njim, ali ne more. Noge so težke, glava sili v cestno blato. Delirij vlada njegove misli. Zvrne se v nočni tmini na tla. Morda prenese še njegovo truplo to bolezen. Kmalu pa ohromi oslabelo srce in pijanec umira počasi, kap ga je zadela v levo stran, na nebu pa se bleste zvezde in nihče več ne kali nočnega miru...

Vse to gorje pretrpi ena oseba; ali kdo popiše vse srčne bolečine njegove nesrečne žene, njegovih otrok, njegovih osivelih starišev? In na najstrašnejši način izpodkopava s pijančevanjem življenje svojim potomcem. Pivec alkoholskih pijač naj bo živ opomin, ki dokazuje, kako se maščuje očetov greh na otrocih: nagnjenje do brezdelnosti in hudodelstev, poželjenje po opojnih pijačah, idiotstvo in božjast, to je žalostna dedščina, ki jo zapušča oče-pijanec svojim otrokom, če niso pomrli že v najlepši otroški dobi.

V Parizu imajo poseben zavod za idiote, za budalaste otroke. Izmed tisoč otrok, ki jih je imel zavod v oskrbi tekom desetih let, so dognali v 829 njih stariše, in o teh jih je bilo 555, ki so bili alkoholiki. Od druge strani je zopet dokazano, da jih je izmed sto otrok pijancev komaj šest, ki so brez vidnih posledic svojega očeta-alkoholika.

Profesor Deme je zasledoval, kakor je obče znano, deset rodbin, katerih oče je bil alkoholik in na drugi strani zopet deset drugih rodbin, katerih nihče ni vžival alkohola. In našel je sledeče:

Pivci so imeli skupno 57 otrok.

Od teh jih je umrlo 12 vsled življenske slabosti že nekaj dni po porodu, 36 jih je trpelo na idiotstvu, epilepsiji in krčih, bili so mutasti in pritlikaveci, zopet novi (pijanci ali pohabljenega rodu itd., in le devet otrok je bilo pravilno razvitih.

Onih devet rodbin, katerih niti oče niti mati nista bila udana pijači, je imelo skupno 61 otrok.

Od teh jih je pomrla trojica na življenski slabosti, 2 na želodčnem kataru in le šest jih je bilo, ki so bili ali duševno ali telesno nepravilno razviti; normalnih pa je bilo 50 otrok.

Od 57 otrok alkoholikov jih je ostalo popolnoma zdravih le 9, od 61 otrok nealkoholikov je bilo zdravih 50 otrok!

V poboljševalnem zavodu ameriškega mesta Čikago je imelo 284 gojencev v 205 slučajih vsaj očeta pijanca (v 147 slučajih je bila tudi mati alkoholika). Vživanje alkohola v nosečem stanju povzroča majhne nerazvite potomce. Tudi psicam, konjem itd. dajejo alkohol, da vržejo majhne mladiče. (Dalje pr.)

Narodno srečkalno društvo „Nada“.

Pod tem naslovom osnovano društvo je namenjeno kupovati za malenkostne doneske članov raznovrstne srečke in premijske obligacije, iste upravljati, ter od morebitnih večjih dobitkov porabiti eno polovico k razdelitvi med svoje člane, drugo pa v korist bodočega slovenskega (hrvat.) vseučilišča v Ljubljani.

Iz društvenih pravil, odobrenih že tudi z razpisom c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 16. junija t. l., št. 7681, dovoljujemo si navesti sledeče točke:

§ 1. „Nada“, narodno srečkalno društvo, ima svoj sedež v Ljubljani.

§ 2. Namen društva je kupovati za doneske društvenikov take v Avstro-Ogrskeje dopuščene zadolžnice, ki se izrezajo s premijami, ter razdeljevati morebitne dobitke po določbah teh pravil.

§ 3. Društvo je osnovano, kedar se vpiše vsaj 1000 deležev po 1 krono na mesec in obstoji iz toliko odsekov, kolikrat tisoč deležev je vpisanih. — Ti odseki zanačujejo se kot „prvi“, „drugi“ itd. odsek, ter se upravljajo vsak za se popolnoma ločeno, tako da udeležniki jednega ne participirajo pri dobičku ali izgubi drugega odseka. — Zadnji odsek sme šteti tudi manj kot tisoč, vendar pa ne izpod petsto deležev.

§ 4. Društvo začne svoje poslovanje za vse odseke ob enem in sicer onega dne, katerega razglasi odbor v ljubljanskem uradnem listu in v slovenskih dnevnikih. — Trajanje društva določeno je na dobo petih let od dneva, katerega je začelo poslovati.

§ 5. Društvenik je vsakdo, kdor vpiše vsaj jeden delež po jedno krono na mesec ter se zaveže plačevati ta znesek šestdeset zaporednih mesecev. — Mesečni doneski smejo se plačevati tudi za več mesecev ali za vso dobo vkup.

§ 7. Vsak društvenik je dolžan vpisani svoj delež plačevati brez opomina in na svoje stroške društvenemu blagajniku v pogojenih obrokih. Troški, ki nastanejo društvu z opomini ali izterjevanjem, opravičeno je zahtevati, da se mu povrnejo ali pa

odšteti jih od vplačanih deležev, ki se vsled tega skrejšajo za dotični znesek.

§ 10. Najmanjši izzrebani dobitki ostanejo lastnina društva, istotako vsi večji dobitki do še jednokratnega zneska nakupnega kurza premijskih zadolžnic. Kar preostaja od dobitkov preko tega zneska, pripade v enakih delih društvenikom dotičnega odseka in zakladu za slovensko odnosno hrvaško vseučilišče v Ljubljani. Ta zaklad upravlja mestna občina ljubljanska, katerej tudi pristojna pravica določiti, koliko se sme iz njega dovoliti vladi kot jednokratni prispevek za ustanovitev vseučilišča. — Vsa ostala vsota porabi se naj za ustanove dijakom slovenske in hrvatske narodnosti na vseučilišču v Ljubljani.

§ 11. Do izteka petih let porablja se najmanjši dobitki in od večjih svote do še jednokratnega zneska nakupnega kurza premijskih zadolžnic v ta namen, da se nakupijo nove premijske zadolžnice. Kar preostane denarja iz večjih dobitkov, razdeli se med društvenike dotičnega odseka, ako znaša nanj pripadajoča vsota vsaj K 12.000,—, v nasprotnem slučaju pa se plodonosno naloži ter razdeli še le takrat, kadar z obrestmi in novimi dobitki vred doseže gornji znesek. Dokler ni društvo glasom § 3. društvenih pravil definitivno osnovano, zastopa društvo, ima odgovornost in preskrbuje vse k ustanovitvi spadajoče priprave g. Ivan Hribar, župan ljubljanski. S svojim pristopom podvrže se društvenik določbam pravil in programu društva v celem obsegu.

Pomen novega društva bo, lahko rečeno zares naš narod, brez ozirana stranke, brez ozira na meje, gotovo velik; in da se res ves narod lahko udeleži, določili smo, da se delež z ozirom na svoto K 60,— itak že malenkosten — lahko plačuje tudi mesečno po 1 krono.

Mi ne zahtevamo nobenih žrtev: vsak mora takoj spoznati sam, da je pri tem ogromnem številu srečk, za vsak odsek posamezno, najceneje in strokovnjaško nakupljenih, ne samo vsaka izguba izključena, ampak da ima vsak društvenik že v slučaju le enega večjega dobitka ne samo ves svoj delež povrnen, temveč že znaten dobiček in da vrhu-

tega sodeluje za podjetje, o katerega velevažnem pomenu je gotovo vsak zavedni Slovenec prepričan.

Priglasje sprejema že od danes naprej Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani. Radi enostavnosti, prihranitve poštne itd. dovoljujemo si priporočati sl. uradom, društvom in drugim korporacijam, da nam naznanjajo svoje pristopajoče člane v enem skupnem seznamu, obsegajočem število deležev in imena udeležnikov.

V Ljubljani, oktobra 1905.

Pripravljalni odbor:

Ivan Hribar, župan ljubljanski
predsednik.

Aleks. Hudovernik, c. kr. notar.

Robert Kollmann, veletržec.

Dr. Valentin Krisper, odvetnik.

Dr. Josip Kušar, odvetnik.

Josip Lenčič, veleposestnik.

Ladislav Pečanka, bančni ravnatelj.

Ubald pl. Trnkóczy, lekarnar.

Alojzij Vodnik, hišni posestnik.

Lekarnarja A. THIERRY-ja

BALZAM

pristen le s trgovskosodno registrirano zeleno varstveno znamko z nuno. Najstarejše domače sredstvo zoper prsne in pljučne bolezni, kašelj, izmečke, želodčni krči, vomanjanje teka, pehanje iz želodca, zoper zgago, napenjanje, telesno zaprtje, influenco, za rane, zobne bolečine itd. Poštne prosto do vsake poštnice postaje z zabojčkom: 12 malih ali 6 velikih steklenic 5 kron, 60 malih ali 30 velikih 15 kron.

Edino pristno **centifolijsko mazilo** (iz vrtnice „rosa centifolia“).

To mazilo izvrstno deluje zoper vnetje. Pri vseh, se tako zastarelih bolečinah, poškodbah, ranah ima gotov uspeh, ali pa olajša bolečine. S poštino, pošto spremimo in z zavojem vred veljata 2 lončka K 3.60. Pristno le iz lekarnice „pri angelju varhu“ A. Thierry-ja v Pregradi pri Rogatcu, kamor je pošiljati naročila.

Popolno prepričanje o nenadomestljivosti teh sredstev dokazujejo Vam zvezki z več tisoč zahvalnimi pismi, ki se pri denejo vsaki pošiljati balzama zastoj ali pa se na željo pošljetej dopošljejo.

30

Pozor! Čitaj!
Bolnemu zdravje!

Pakraške kapljice in slavonska zel

to sta danes dve najprijetnejši ljudski zdravili med narodom, ker ta dva leka delujeta gotovo in z najboljšim uspehom ter sta si odprla pot na vse strani sveta.

Pakraške kapljice delujejo izvrstno pri vseh želodčnih in črevesnih boleznih ter odstranjujejo krče, boleti iz želodca, vetrove in čistijo kri, pospešujejo prebavo, zganjajo male in velike gliste, odstranjajo mrzlico in vse druge bolezni, ki vsled mrzlice nastajajo. Zdravijo vse bolezni na jetrih in vranici. Najboljše sredstvo proti boleti maternice in madron; zato ne smejo manjkati v nobeni meščanski in kmečki hiši.

Naj vsakdo naroči in naslovi:

Peter Jurišić, lekarnar v Pakracu št. 106, Slavonija.

Denar se pošilja naprej ali s poštnim povzetjem.

Cena je sledeča (franko na vsako pošto):

12 stekleniče (1 ducat)	5.— K	48 stekleniče (4 ducate)	16.— K
24 stekleniče (2 ducate)	8.60 „	60 stekleniče (5 ducator)	18.— „
36 stekleniče (3 ducate)	12.40 „	Manj od 12 stekleniče	se ne razpošilja.

Slavonska zel se rabi z vprav sijajnim in najboljšim uspehom proti sušici, proti zastarelemu kašlju, bolečinam v prsih, zamolklosti, hripavosti v grlu, težkemu dihanju, astmi, proti bodenju, kataru in odstranjuje goste sline ter deluje izvrstno pri vseh, tudi najstarejših prsnih in pljučnih bolečinah.

Cena je sledeča (franko na vsako pošto):

2 originalni steklenici 3 K 40 h; 4 originalne steklenice 5 K 80 h;
6 originalnih steklenic 8 K 20 h.

Manj od dveh steklenic se ne razpošilja. Prosim, da se naročuje naravnost od mene pod naslovom:

P. Jurišić, lekarnar v Pakracu 106, Slavonija.

Čitaj! Naroči! Ne bo Ti žal.

Pozor! Čitaj!
Slabemu moč!

14

Vsak dobi en mesec dni brezplačno

„Naš List“, „Slov. Gospodinjo“ in „Ježa“,

kdor kupi 1 kg ekstrakta „Panonski biser“

„Naš List“, „Slov. Gospodinjo“, „Ježa“, „Slovana“,

kdor kupi 2 kg ekstrakta „Panonski biser“

„Naš List“, „Sl. Gospodinjo“, „Ježa“, „Slovana“, „Ljub. Zvon“,

kdor kupi 3 kg ekstrakta „Panonski biser“

Nealkoholni ekstrakt „Panonski biser“

daje pomešan — 1 del ekstrakta s 7—10 deli sveže vode — najboljšo

najprijetnejšo nealkoholno pijačo „Panonka“.

Izvrstna kakovost!

Izvanredno nizka cena!

1 liter pijače pride na 20—25 vinarjev.

Cena ekstrakta s posodo vred: 1 kg 2 kroni, 2 kg 5 kron,

3 kg 7.20, 5 kg 11.50

Nepoškodovane steklenice se vzamejo 2 kg-ne za 1 krono, 3 kg-ne za K 1.20 in 5 kg-ne za K 1.60 franko nazaj.

18

Ekstrakt naj se shranjuje dobro zamašen na hladnem prostoru.

Da se kar največ zniža poština, je najumestneje naročiti na enkrat 3 kg ekstrakta. Da bode mogoče liste redno in pravočasno pošiljati, naj se blagovoli poslati denar ob enem z naročilom; na ta način se prihrani tudi poštno povzetje, ki bi pri tako malih zneskih jako občutljivo podražilo pijačo. V naročilu mora biti navedeno, kak list dotičnik želi imeti.

Zaloga nealkoholnih pijač

„Abstinenција“

Ljutomer

Štajersko.

Priporočajte povsod „Naš List“!

Tiskovine

za industrijo, trgovino
in obrt

od navadnega trgovskega zavitka do obširnega cenika.

Tisk umetniških razglednic.

Postrežba točna.

TISKARNA KNJIG IN UMETNIN

A. SLATNAR V KAMNIKU

IZVRŠUJE NAJRAZNOVRSTNEJŠE ENO- IN VEČBARVNE TISKOVINE IN SPREJEMA V TISK TUDI NAJOBSEŽNEJŠA DELA. □ □ IZVRŠITEV VEDNO

□ PRIZNANO LIČNA IN PO ZMERNIH CENAH. □

Založništvo

„Našega Lista“ s priloženo „Kamničan“ in „Slov. Gospodinjo“ ter „Oglasnika“.

Trgovina s papirjem in pisalnimi potrebščinami.

Knjigoveznica.